

Riktlinjer för godkännande och tillsyn av enskild huvudman för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Normerande styrdokument

Berörd verksamhet: Utbildningsnämnden

Beslutsfattare: Utbildningsnämnden

Beslutsdatum: 2025-12-17

Diarienummer: UBN-2025-05130

Dokumentansvarig: Avdelningschef Hemkommun, utbildningsförvaltningen

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning	3
Godkännande av huvudman för förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg	4
Ansökan om godkännande som huvudman	4
Ansökan	4
Avgift för ansökan	4
Komplettering av ansökan	5
Krav för att starta och driva förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg	5
Övergripande krav	5
Ägar- och ledningsprövning	5
Ekonomiska förutsättningar	6
Förutsättningar att kunna följa de föreskrifter som gäller för utbildning	7
Handläggning och beslut	11
Handläggning av ansökan	11
Beslut om godkännande	11
Beslut om att avslå ansökan	12
Efter godkännande	12
När verksamheten ska starta	12
Starta verksamheten	12
Förändringar i verksamheten	13
Anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen	13
Ny huvudman för befintlig verksamhet/överlåtelse	13
Stängning av verksamhet	13
Tillsyn av fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg	15
Syfte med tillsyn av fristående verksamheter	15
Tillsynens genomförande	15
Ingripanden vid tillsyn	16
Uppföljning av tillsyn	17
Rapportering till utbildningsnämnden	17
Definitioner och begrepp	18
Relaterade dokument	18
Lagbestämmelser och krav	18
Skolinspektionens uppdrag	19
Ansvar	19
Dokumenthistorik	19

Inledning

Barn har rätt till utbildning och pedagogisk verksamhet av hög kvalitet. Det är kommunen som godkänner enskilda huvudmän för fristående förskolor, pedagogisk omsorg och friliggande fritidshem. En kommun har tillsynsansvar över de fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt.¹

Utbildningsnämnden fattar beslut om godkännande av huvudmän och är tillsynsmyndighet för fristående förskolor, friliggande fritidshem och pedagogisk omsorg i Uppsala kommun. Utbildningsförvaltningen granskar verksamheterna.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra hur ansökningar om godkännande prövas och hur tillsyn av fristående förskolor, friliggande fritidshem och pedagogisk omsorg ska bedrivas i Uppsala kommun. Syftet är också att tydliggöra de krav som enskilda huvudmän ska uppfylla.

Omfattning

Den här riktlinjen gäller för Utbildningsnämnden.

Riktlinjerna omfattar de som ansöker om att bli huvudmän för fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg och de huvudmän som utbildningsnämnden har godkänt.

¹ 26 kap. 4 § skollagen.

Godkännande av huvudman för förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg

Kommunen beslutar om godkännande att bedriva förskola, pedagogisk omsorg och friliggande fritidshem enligt skollagen, om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.²

Ansökan om godkännande som huvudman

Ansökan

Ansökan om godkännande som huvudman för förskola, pedagogisk omsorg och friliggande fritidshem ska lämnas till kommunen i god tid innan den sökande vill starta verksamheten.

Vill den sökande starta flera enheter behöver en ansökan göras för varje enhet som godkännande önskas för.

En ansökan om godkännande ska vara formulerad på så sätt att den klargör och visar sökandens insikt i de föreskrifter som gäller för utbildningen. Sökanden ska vara lämplig och ha ekonomiska förutsättningar att driva verksamheten. Sökanden ska visa att denne har förmåga att skapa förutsättningar för att utbildningen ska kunna uppfylla och nå författningarnas krav och mål.

I ansökan ska det framgå hur sökanden har tänkt skapa de förutsättningar som behövs för att utforma och förverkliga en utbildning eller pedagogisk omsorg som främjar alla barns utveckling och lärande. En ansökan ska därför inte beskriva vad som redan finns angivet i de nationella styrdokument. Det är sökanden som ska visa att förutsättningar finns för att uppfylla författningarnas krav. Det ankommer på sökanden att lämna tillräckliga uppgifter för att kommunen ska kunna pröva om kraven är uppfyllda.

De underlag och den information som efterfrågas i ansökan ska skickas med ansökan för att ansökan ska bedömas vara komplett.

Avgift för ansökan

Kommunen tar ut en avgift av den som ansöker om godkännande som huvudman. Alla som ansöker om att starta och driva förskola, pedagogisk omsorg och friliggande fritidshem ska betala avgiften. Hur stor avgiften är framgår av kommunens hemsida.

Avgiften tas ut i två steg:

- grundläggande avgift
- avgift för fullständig prövning.

När den grundläggande avgiften har betalats kontrollerar utbildningsförvaltningen att alla obligatoriska delar och bilagor finns med i ansökan.

Kommunen kan avskriva ansökan om betalningen inte har kommit inom 14 dagar från att betalningsinstruktioner har skickats ut.

² 2 kap. 5 § och 25 kap. 10 § skollagen

Om ansökan är aktuell för fortsatt prövning får den sökande information om när och hur avgiften för fortsatt prövning ska betalas.

Komplettering av ansökan

Om viss information saknas eller mer information behövs för att handlägga ansökan skickas en begäran om komplettering. Den sökande ska inkomma med efterfrågade kompletteringar för att handläggningen av ansökan ska fortsätta.

En ofullständig ansökan kommer att avslås.

Krav för att starta och driva förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Övergripande krav

Den sökande behöver känna till de krav som finns för att starta och driva en förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg. Inför ansökan behöver den sökande

- besluta vilken organisationsform som ska driva verksamheten, till exempel bolag eller förening. Företaget som ska driva verksamheten måste vara godkänd för F-skatt och arbetsgivaravgift.
- ha underlag som visar att det finns en tillräcklig efterfrågan på platser för att driva verksamheten.

Godkännanden för fristående förskola, friliggande fritidshem och pedagogisk omsorg är adressbundna, vilket innebär att godkännande lämnas för en specifik lokal.

Ägar- och ledningsprövning

Utbildningsnämnden prövar om sökanden genom erfarenhet eller på annat sätt

- har insikt i de föreskrifter som gäller för fristående förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg,
- har ekonomiska förutsättningar och
- i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten enligt skollagen.³

Vid bedömning av ägar- och ledningskretsen kan utbildningsförvaltningen hämta in uppgifter från bland annat Polismyndigheten, Bolagsverket, Kronofogden, Skatteverket och kreditupplysningsföretag. Även andra uppgifter kan ligga till grund för beslut. Det kan till exempel vara tidigare anmälningsärenden eller tillsynsbeslut om sökande har eller har haft engagemang i en annan verksamhet inom skolväsendet.

Krav på insikt

Kravet på insikt i gällande föreskrifter betyder att sökanden ska visa förmåga att skapa förutsättningar att kunna erbjuda en utbildning av god kvalitet som är likvärdig andra motsvarande utbildningar i Sverige. Den berörda ägar- och ledningskretsen ska tillsammans uppfylla kravet på kunskap och kompetens.

³ 2 kap. 5 §, 25 kap. 10 § skollagen

Krav på lämplighet

Sökanden ansvarar för att alla personer som ingår i ägar- och ledningskretsen är lämpliga. Det gäller också verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, exempelvis styrelseledamöter och styrelsesuppleanter. Bedömningen av lämplighet görs även för personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten. Det är den sökande som ska lämna tillräckliga uppgifter för att en myndighet ska kunna pröva om kraven för att godkänna en ansökan är uppfyllda. Vid lämplighetsprövningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Var och en i ägar- och ledningskretsen måste bedömas lämplig.

En enskild huvudman anses inte lämplig om det finns en risk för att barn eller elever i den verksamhet som ansökan gäller kommer att utsättas för:

- våld, tvång eller hot,
- diskriminering eller kränkande behandling, eller
- påverkan som syftar till motarbetande av grundläggande fri- och rättigheter eller det demokratiska styrelseskicket.

Syftet med prövningen är att förhindra att oseriösa aktörer bedriver förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Brott som beaktas är förmögenhetsrättsliga brott samt våld- och sexualbrott.

Kommunen gör en samlad bedömning av alla omständigheter, såsom exempelvis hur långt tillbaka i tiden ett brott begicks, brottets beskaffenhet, bristernas beskaffenhet och hur sökanden har uppträtt därefter.

Ekonomiska förutsättningar

Huvudmannen ska ha ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet, både när ansökan görs och under tiden som förskolan, fritidshemmet och den pedagogiska omsorgen bedrivs.

Kravet på ekonomiska förutsättningar innebär att den enskilde ska kunna bedriva en långsiktig och stabil verksamhet. Det innebär bland annat att verksamheten ska kunna bära sina kostnader och att det ska finnas ett ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar. I prövningen av ekonomiska förutsättningar görs en samlad bedömning av sökandens ekonomiska situation och planeringen av den tilltänkta verksamheten. Utbildningsförvaltningen granskar efterfrågade ekonomiska underlag och inskickad budget. Även andra uppgifter om ekonomin kan komma att ligga till grund för beslut. Om den enskildes bolag ingår i en koncern granskas även koncernens ekonomi. I bedömningen är det avgörande hur ekonomin påverkar möjligheten att bedriva verksamheten i enlighet med gällande föreskrifter.

Förutsättningar att kunna följa de föreskrifter som gäller för utbildning

Likvärdig utbildning

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen inom den egna verksamheten är likvärdig för alla som deltar i utbildningen enligt skollagen, oavsett var i landet den ges.⁴

Öppenhet och undantag från öppenhetskravet (förskola)

Varje fristående förskola ska vara öppen för alla barn som ska erbjudas förskola, om inte förskolan har godkända undantag för det.⁵ Undantag kan till exempel beviljas för företag som ordnar förskola enbart för barn till sina anställda, för barn i behov av särskilt stöd, eller förskolor som vill begränsa sin verksamhet till barn vilkas föräldrar är medlemmar i ett föräldrakooperativ.

Egen antagning eller ingå i kommunens centrala antagning

Huvudmannen kan välja att ingå i Uppsala kommuns centrala antagningssystem eller att ha en egen kö och själv administrera antagningen av barn.

Att ingå i kommunens antagning innebär att kommunen administrerar antagningen av barn och att kommunens urvalsgrunder används enligt kommunens Kriterier för val och placering i förskola och pedagogisk omsorg. Genom att gå med i kommunens centrala antagning förbinder sig huvudmannen att följa kommunens urvalsgrunder och att bidra till platsgaranti i förskola.

Om sökanden vill ha en egen kö behöver urvalsgrunderna godkännas i ansökan.⁶

Rätt till förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Vilka barn och elever som har rätt att gå i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg samt i vilken omfattning, regleras i skollagen och i kommunens Kriterier för antagning för val och placering i förskola och pedagogisk omsorg och i Kriterier för placering i fritidshem och pedagogisk omsorg.

Barn har rätt till allmän förskola, tre timmar per dag, från höstterminen det år barnet fyller tre år. Allmän förskola gäller inte pedagogisk omsorg.

Öppethållande

Förskola ska kunna tillhandahållas alla helgfria vardagar förutom julafton, nyårsafton och midsommarafton. Både hel- och deltidplatser ska erbjudas. Föräldrarnas behov av öppethållande ska följas upp av huvudmannen. Föräldrars förändrade behov av öppethållande ska mötas snabbt med hänsyn till de enskilda omständigheterna.

Pedagogisk verksamhet ska erbjudas och bedrivas enligt gällande styrdokument även under semesterperioder. Verksamheter kan behöva ha stängt enstaka dagar, till exempel för personalutbildning eller planering. Huvudmannen är skyldig att erbjuda alternativ pedagogisk verksamhet om verksamheten ska hållas stängd oavsett om det rör sig om en längre period till exempel under sommaren eller enstaka

⁴ 1 kap.9 § skollagen.

⁵ 8 kap. 18 § skollagen

⁶ 8 kap. 19 § skollagen

planeringsdagar. Huvudmannen ska erbjuda alternativ inom lämpligt avstånd. Det är viktigt att huvudmannen försöker planera personalutbildning och liknande aktiviteter så att inte hela verksamheten behöver stängas.

Lokal och utemiljö

Huvudmannen ska ha lokaler som är lämpliga för utbildningen/verksamheten och söka eller kontrollera bygglov för lokalerna.

Utemiljön vid förskolor och fritidshem är av vikt både för barns hälsa och utveckling och som ett pedagogiskt verktyg. Huvudmannen behöver ha tillräckligt stora friytor som är lämpliga för lek och utevistelser vid verksamheten utifrån Plan- och bygglagens krav och Uppsala kommuns riktlinje för utemiljö.

Trygg omsorg i en god miljö

Verksamheten ska ha ett systematiskt och välordnat säkerhetsarbete för att kunna erbjuda barnen en säker och trygg omsorg i en god miljö.⁷ Dokumentation och rutiner för barnens säkerhet ska vara väl kända av personalen och finnas tillgängliga.

Verksamheten ska ha handlingsplaner för allvarliga händelser, med dokumenterade rutiner för hur personalen ska agera i händelse av brand, olycksfall, försvunna barn eller liknande.

Det ska också finnas en uppdaterad krishanteringsplan med konkreta råd och anvisningar för hantering av andra oväntade händelser som kan uppstå i förskolan. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att förskolan fungerar så normalt som möjligt även vid kris eller krig. Det betyder att det finns de resurser som krävs för att så långt som möjligt kunna upprätthålla säkerheten samt utbildning och tillsyn.

Det ska också finnas en beredskapsplan med de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation. Verksamheten ska ha ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer.⁸

Verksamheten ska ha en planering för hur personalens kompetens gällande brandskydd och första hjälpen ska hållas aktuell och uppdaterad för nyanställd personal. Utbildning i första hjälpen ska genomföras minst vartannat år.

Verksamheten ska minst en gång per år genomföra och dokumentera en barnsäkerhetsrond av verksamhetens inne- och utemiljö. Ronden ska utgå från en checklista som är anpassad efter den lokal, rum och miljö där verksamheten bedrivs. Den skriftliga redogörelsen från rondens ska vara daterad och det ska framgå av protokollet vad som behöver åtgärdas och när och vem som ansvarar för detta.

Verksamheten ska dagligen registrera barns närvaro som en del av säkerhetsarbetet. Det ska ske genom att personalen noterar barnets ankomst och att barnet lämnat verksamheten. Närvarolistorna ska sparas så länge de administrativt behövs men minst sex månader för att finnas tillgängliga vid tillsyn.

Alla barn som har en placering i en enhet belägen i Uppsala kommun omfattas av Uppsala kommuns barnolycksfallsförsäkring.

⁷ 8 kap. 2 och 8 §§, 14 kap. 2 och 9 §§, 25 kap. 2 och 7 §§ Skollagen

⁸ 6 a kap Skollagen

Tillbud och olyckor ska dokumenteras och utredas av huvudmannen.

Barngruppernas sammansättning och storlek

Barngruppen ska ha en lämplig sammansättning och storlek. Den pedagogiska verksamheten ska utifrån skollagen ha ett rimligt antal barn per heltidstjänst utifrån barnens ålder och behov.⁹

Eftersom urvalet av barn vid ansökan om plats i förskola och pedagogisk omsorg är sakliga, objektiva och icke-diskriminerande kan barngruppens sammansättning ändras över tid och verksamheten behöver anpassa sig efter det.

Konfessionella inslag i utbildningen

Om huvudmannen planerar för att ha konfessionella inslag i utbildningen ska dessa beskrivas i ansökan om godkännande. Inslagen måste vara frivilliga och skillnaden mellan utbildning och konfessionella inslag ska vara tydlig. Huvudmannen är ansvarig för att tydligt informera om vilka konfessionella inslag som kan förekomma och vilka likvärdiga aktiviteter utan konfessionella inslag som erbjuds som alternativ.

Språkutveckling och språklig profil

Enligt språklagen är svenska huvudspråk i Sverige. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenska används och utvecklas. Var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska språket.

För att ge barnen möjligheter till en god språkutveckling i svenska ska det i varje barngrupp finnas tillräckligt med personal som behärskar det svenska språket. Svenska behöver användas ofta och målinriktat för att kunna uppfylla kriteriet att vara utbildningens huvudspråk och för att kunna tillgodose barnens möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska språket i enlighet med vad språklagen och vad läroplan för förskolan föreskriver.¹⁰

De barn som tillhör en nationell minoritet ska stödjas i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. För döva barn, barn med hörselnedsättning och barn som av andra skäl har behov av teckenspråk ska språkutvecklingen främjas i det svenska teckenspråket.

Eventuell språklig profil ska vara underordnad kraven i skollagen, språklagen och läroplanen. Uppsala kommun har ett särskilt ansvar gällande finska språket. Detta gör det möjligt för en fristående förskola att bedriva utbildningen huvudsakligen på finska. Denna möjlighet ska framgå i den fristående förskolans godkännande.¹¹

Modersmål i förskolan

Enligt skollagen ska förskolan medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.¹² Enligt förskolans läroplan ska förskolan ge varje barn förutsättningar att utveckla både det

⁹ 8 kap. 2, 8 och 9 §§, 14 kap. 2 och 9 §§, 25 kap. 2 och 7 §§ och 3 kap. 2 § skollagen

¹⁰ Språklagen, Lpfö 18/25

¹¹ Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, 8 kap. 12 b § Skollagen

¹² 14 § andra stycket språklagen och 8 kap. 10 § skollagen

svenska språket och sitt modersmål om barnet har ett annat modersmål än svenska.¹³ Varje förskola ska därför ha rutiner och arbetssätt för detta. Personalen ska inventera den språkliga miljön kring varje barn och ha arbetssätt för hur man i samverkan med vårdnadshavare bäst ska medverka till barnets utveckling såväl i det svenska språket som i övriga modersmål.

Systematiskt kvalitetsarbete

Huvudmannen ska ha ett kvalitetsarbete. Det vill säga att verksamheten ska systematiskt och kontinuerlig planeras, följas upp, utvärderas, analyseras och utifrån analysen utvecklas så att de nationella målen för utbildningen uppfylls.¹⁴

Arbete med barnkonsekvensanalyser

En barnkonsekvensanalys är till för att säkerställa att barnens bästa kommer i första hand.¹⁵

Innan beslut fattas som påverkar barnen, exempelvis förändringar som gäller personaltäthet och barngruppens storlek, är det viktigt att huvudman och rektor genomför barnkonsekvensanalyser.

En barnkonsekvensanalys ska innehålla en bedömning av vilka konsekvenser ett visst beslut och påföljande åtgärder får för det enskilda barnet eller för en grupp barn. Med hjälp av barnkonsekvensanalysen ska huvudmannen och rektorn avgöra vad som är bäst för barnet eller barnen vid förändringen.

Vid beslut som rör barnen på förskolan ska också barnkonventionens övriga artiklar beaktas, i synnerhet de grundläggande principerna i artikel 2, 6 och 12.

Varierade och näringsriktiga måltider

Barnen ska serveras varierade och näringsriktiga måltider.¹⁶ Verksamheten ska tillhandahålla frukost, lunch och mellanmål som ska serveras på regelbundna tider och det ska inte vara för lång tid mellan måltiderna. Verksamheten ska även erbjuda måltider vid utflykter. Vid bedömningen av vad som är näringsriktiga måltider ska Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i förskolan vara en utgångspunkt. Kostnaden för barnens samtliga måltider ryms inom ramen för grundbeloppet.

Uppföljning av måltidernas variation och näringsriktighet ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet.

Hantering av barn och elever med skyddade personuppgifter

Huvudmannen säkerställer att det finns rutiner för säker hantering av placeringen av barn och elever med skyddade personuppgifter.

¹³ Lpfö 18/25

¹⁴ 4 kap. 3 och 5 §§ skollagen.

¹⁵ Barnkonventionen, artikel 3

¹⁶ Regeringens proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 373

Fakturering av vårdnadshavare

Huvudmannen kan välja att Uppsala kommun ska fakturera vårdnadshavare eller fakturera vårdnadshavare själva.

Om huvudmannen fakturerar vårdnadshavarna behöver sökanden i ansökan ange avgiftens storlek (utifrån ålder, vistelsetid, syskon och inkomst) samt hur den har beräknats.

I Uppsala kommun gäller maxtaxa¹⁷, vilket innebär att en enskild huvudman inte får ta högre avgift än den bestämda maxtaxan inom Uppsala kommun.

Uppehåll, uppsägning, avstängning och avgifter

För enheter som ingår i kommunens centrala antagning ska vårdnadshavare uppdatera inkomster, säga upp plats med mera i kommunens e-tjänst.

Om enheten inte ingår i kommunens centrala antagning ansvarar enheten för att meddela utbildningsförvaltningens centrala antagning information som påverkar barnets placering och vårdnadshavarnas avgifter.¹⁸

Övergång från förskola och pedagogisk omsorg till skola

Enligt förskolans läroplan ska förskolan på ett förtroendefullt sätt samverka med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.¹⁹ Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenhet och information om innehållet i utbildningen. Varje förskola ska därför ha rutiner och arbetssätt inför övergångar för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande. Barn som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling ska särskilt uppmärksammas vid övergångar. Tystnadsplikt ska dock iakttas.

Handläggning och beslut

Handläggning av ansökan

Kommunen strävar efter att handläggningstiden ska vara högst sex månader efter att en komplett ansökan kommit in och avgiften betalats.

Beslut om godkännande

Godkännandet att bedriva förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem gäller för det organisationsnummer som ansökan avsett och omfattar då aktuell ägar- och ledningskrets och den lokal som angetts i ansökan.

En huvudman är skyldig att anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen samt att ansöka om ett godkännande av större förändringar i verksamheten så som flytt eller lokalförändringar som innebär nya förutsättningar.

¹⁷ Regeringens proposition 1999/2000:129, *Maxtaxa och allmän förskola m.m.*

¹⁸ Förskolor med egen antagning -rutin

¹⁹ Lpfö 18/25

Beslut om att avslå ansökan

Om utbildningsnämnden beslutar att avslå ansökan får den sökande information om grunden för beslutet och hur ett eventuellt överklagande går till.

Efter godkännande

När verksamheten ska starta

I beslutet om godkännande står det inom vilken tid som verksamheten får starta.

Om verksamheten inte har startat inom bestämd tid, eller om verksamheten inte bedrivits under två år, kan kommunen återkalla godkännandet.

Starta verksamheten

Huvudmannen behöver

- ha ett plus- eller bankgiro som kommunen kan betala ut verksamhetsbidraget till,
- anmäla start av förskola och fritidshem till miljöförvaltningen, utifrån miljöbalken,
- anmäla start av livsmedelsverksamhet innan verksamheten öppnas och
- anmäla start av ny enhet till utbildningsförvaltningen.

Anmäla start av ny enhet till utbildningsförvaltningen

När en sökande har fått beslut från utbildningsnämnden om att godkännas som huvudman, ska en anmälan inför start av ny enhet göras till kommunen.

En kartbild behöver bifogas där den nya enheten är markerad.

Utifrån inkommen information läggs enheten upp i kommunens IT-system och enheten publiceras på kommunens webbplats, som information till vårdnadshavare inför ansökan om plats.

Om enheten ska delta i den centrala antagningen blir enheten tillgänglig för vårdnadshavare att ansöka till.

Förskolor som ska delta i den centrala antagningen ska markera huvudingången på kartan. Finns ingen huvudingång markeras en ingång som kan användas som mätpunkt för uträkningen av relativ närhet.

Behörigheter till system

Det är huvudmannen/verksamhetsansvarig för verksamheten som ansvarar för att rätt personer har rätt behörigheter för de olika system som används i Uppsala kommun.

Systemen visar de underlag som ligger till grund för ersättningar som betalas ut till verksamheten.

Förändringar i verksamheten

Anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen

Huvudmän ska anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen till den kommun som har godkänt den enskilde som huvudman senast en månad efter att förändringen är genomförd.²⁰

Kommunen granskar därefter huvudmannens förutsättningar och lämplighet utifrån anmäld förändring.

Ansöka om förändring i befintlig verksamhet

Om en huvudman planerar att ändra de förutsättningar som gällde för godkännandet, ska huvudmannen i god tid ansöka om godkännande för de nya planerade förutsättningarna. Förändring kan vara byte av lokal eller en utökning av den befintliga lokalen.

Om förändringen i den befintliga verksamheten är stora, till exempel att verksamheten ska flytta till en större lokal och ta in fler barn, ska en helt ny ansökan om godkännande göras och avgift betalas.

En huvudman ska i sin planering ta hänsyn till att utbildningsförvaltningen börjar bedöma ansökan först när den är komplett.

Nämnden fattar vid bifall av en sådan ansökan ett nytt beslut om godkännande som ersätter aktuellt godkännande.

Ny huvudman för befintlig verksamhet/överlåtelse

Ett godkännande ges till en specifik huvudman (organisationsnummer). En enskild som önskar ta över huvudmannaskapet för en befintlig förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg från en annan huvudman, ska därför ansöka om ett nytt godkännande att bedriva den verksamheten i enlighet med skollagen.

I samband med ansökan om godkännande från den enskilda som önskar ta över befintlig pedagogisk verksamhet, ska den huvudman som fått godkännandet att bedriva verksamheten skicka in en avsiktsförklaring till utbildningsförvaltningen där det står att huvudmannen vill överlåta huvudmannaskapet för verksamheten till den enskilde som ansöker. Överlåtelsen kan göras under förutsättning att nämnden beviljar ett godkännande till den nya huvudmannen.

En huvudman ska i sin planering ta hänsyn till att utbildningsförvaltningen börjar bedöma ansökan först när den är komplett.

Stängning av verksamhet

En huvudman ska skriftligen och i god tid informera utbildningsförvaltningen och alla vårdnadshavare med barn inskrivna i verksamheten och som ansökt om plats, att verksamheten kommer att stängas. Huvudmannen ska informera utbildningsförvaltningen om hur huvudmannen går till väga inför att verksamheten

²⁰ 2 kap. 6 b § Skollagen

avvecklas och/eller stängs. Huvudmannen ska också uppdatera sin information till vårdnadshavare om den planerade avvecklingen.

Huvudmannen ska, i god tid innan verksamheten ska stängas, formellt fatta ett beslut om det. Beslutet och aktuellt registreringsbevis ska lämnas in till utbildningsförvaltningen. Beslutet ska innehålla uppgifter om datum för stängning och att huvudmannen begär att nämnden avslutar det godkännande som gäller för verksamheten dagen efter datum för avvecklingen. Beslutet ska vara undertecknat av behörig firmatecknare.

Tillsyn av fristående förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg

Barn har rätt till utbildning och pedagogisk verksamhet av god kvalitet. Utbildningsnämnden har gett utbildningsförvaltningen i Uppsala kommun i uppdrag att genomföra tillsyn av fristående verksamhet.

Syfte med tillsyn av fristående verksamheter

Tillsynsmyndigheten granskar att huvudmannen för den fristående förskolan, fritidshemmet och den pedagogiska omsorgen uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter.²¹ Samtliga krav som ställt vid godkännande av verksamheten ska vara uppfyllda under hela tiden som verksamheten bedrivs. I tillsynen fattas beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta till de brister som upptäcks vid granskningen.²²

Ett annat syfte med tillsynen är att bidra till kvalitetshöjning i den verksamhet som granskas. Därför ges råd och vägledning till huvudmän, rektorer och förskollärare i syfte att stödja förändrings- och utvecklingsarbete.²³

Tillsynens genomförande

En enskild huvudman ska inför och vid tillsynen

- lämna tillträde till de byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten.²⁴
- skicka in efterfrågade handlingar, besvarade frågeformulär och i övrigt lämna efterfrågade uppgifter till utbildningsförvaltningen, samt besvara frågor som ställs i samband med tillsyn.²⁵

Tillsynen kan genomföras i olika omfattning och på olika sätt. I Uppsala kommun innebär det att tillsynen kan genomföras enligt nedan.

Regelbunden insamling av uppgifter

Varje år erbjuds vårdnadshavare till barn i fristående verksamhet att delta i kommunens föräldraenkät. Resultaten från dessa enkäter sammanställs per enhet och kan användas som grund i tillsynen. Även annan insamling av uppgifter kan ligga till grund för tillsynen.

Ta emot och utreda klagomål på fristående verksamheter

I tillsynsansvaret ingår att utreda misstankar om missförhållanden inom fristående verksamheter. Detta kan till exempel ske efter anmälan eller klagomål, eller efter det att utbildningsförvaltningen på annat sätt fått kännedom om missförhållanden.

²¹2 kap. 5 och 5b §§ skollagen

²²26 kap. 2 § skollagen

²³26 kap. 9 § skollagen

²⁴26 kap. 6 § skollagen.

²⁵26 kap. 6 och 7 §§ skollagen.

Om uppgifterna i klagomålet är allvarliga eller om de svar som inkommer i den skriftliga hanteringen är bristfälliga inleder kommunen en *Tillsyn på förekommen anledning* (se nedan). Det kan också hända att utbildningsförvaltningen tidigarelägger en regelbunden tillsyn.

Regelbunden tillsyn

Regelbunden tillsyn innebär en granskning av hur verksamheten uppfyller de regler som gäller och utgår från skollagen, förordningar, läroplanen samt andra tillämpliga lagar och förordningar. Utgångspunkten är att alla fristående förskolor, friliggande fritidshem och pedagogisk omsorg i Uppsala kommun ska inspekteras inom en period om högst 4 år.

En nystartad fristående förskola, friliggande fritidshem eller pedagogisk omsorg med ny huvudman, besöks under verksamhetens första år.

Granskningen av utbildningen i förskolorna sker enligt sex huvudområden

- Läroplan och likvärdig utbildning
- Trygg omsorg i god miljö
- Lokaler, lärmiljöer och utrustning
- Systematiskt kvalitetsarbete
- Styrning och ledning
- Ägare- och ledning samt ekonomiska förutsättningar

Tillsyn på förekommen anledning

Tillsyn på förekommen anledning kan bland annat genomföras om kommunen får information om missförhållanden i en verksamhet.

Riktad tillsyn

En riktad tillsyn kan genomföras av någon utvald del i verksamheten och mer ingående på flera olika eller samtliga enheter. Det kan till exempel innebära en granskning av verksamheternas anpassning till nya lagkrav.

Ingripanden vid tillsyn

Om det vid tillsynen framkommer att en verksamhet bedrivs med brister eller att den enskilde som godkänts av kommunen inte längre uppfyller kraven i skollagen²⁶ kan nämnden besluta om ingripande i form av anmärkning eller föreläggande. Ett föreläggande kan förenas med vite. Utbildningsnämnden kan under vissa förutsättningar även avstå från ingripande.²⁷

Om en huvudman inte följer ett föreläggande och om förskolans, fritidshemmets eller den pedagogiska omsorgens missförhållande är allvarliga får utbildningsnämnden återkalla en huvudmans godkännande att bedriva verksamheten.²⁸ I vissa mycket allvarliga situationer, då det exempelvis finns risk för barnens hälsa och säkerhet, får utbildningsnämnden utfärda ett tillfälligt verksamhetsförbud för delar av verksamheten eller hela verksamheten.²⁹

²⁶ 2 kap. 5 och 5b §§, 25 kap. 10 § skollagen

²⁷ 26 kap. 10 – 12 §§ och 27 § skollagen

²⁸ 26 kap. 13, 15 och 16 §§ skollagen

²⁹ 26 kap. 18 § skollagen

Ett godkännande av en enskild som huvudman för fristående verksamhet får också återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande, exempelvis att det saknas insikt i föreskrifterna som gäller för verksamheten, ekonomiska förutsättningar att driva verksamheten eller om huvudmannen bedöms som olämplig.

Innan nämnden fattar ett tillsynsbeslut ges huvudmannen möjlighet att ta del av allt material som har tillförts ärendet och som kommer att ligga till grund för kommande beslut.³⁰ Det görs för att säkerställa att beslut fattas på korrekta grunder.

Ansvaret för att fatta beslut inom tillsyn sker enligt delegation.

Uppföljning av tillsyn

Om en verksamhet har fått föreläggande om att rätta till brister vid tillsynen görs en uppföljning av vidtagna åtgärder. Är de redovisade åtgärderna tillräckliga avslutas ärendet. Om bristerna är kvar skrivs ett nytt föreläggande, eventuellt förenat med vite. Om en huvudman inte åtgärdar allvarliga brister, trots att de har fått ett föreläggande, kan utbildningsnämnden återkalla godkännandet i ett beslut.

Rapportering till utbildningsnämnden

Utbildningsförvaltningen rapporterar tillsynen löpande till förskoleutskottet. Det skrivs också årligen en rapport till utbildningsnämnden som sammanfattar iakttagelser i tillsynen.

³⁰ 10 och 25 §§ förvaltningslagen [2017:900]

Definitioner och begrepp

Friliggande fritidshem är ett fritidshem som inte är kopplad till en skola.

Fristående fritidshem är sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket skollagen.

Fristående förskola är en förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola.

Fristående pedagogisk omsorg erbjuds i stället för förskola eller fritidshem

Förskoleenhet är en av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad.

Tillsyn är en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter.

Utbildning är verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt skollagen inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Undervisning är processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.

Vite är ett penningbelopp som en domstol eller annan myndighet kan ålägga en part att betala för att ha underlåtit att följa myndighetens beslut.

Relaterade dokument

Utbildningsnämndens Kriterier för placering i förskola och pedagogisk omsorg

Utbildningsnämndens Kriterier för placering i fritidshem och pedagogisk omsorg

Delegations- och arbetsordning för utbildningsnämnden

Riktlinje för utemiljöns yta och kvalitet vid förskola och grundskola

Förskolor med egen antagning -rutin

Lagbestämmelser och krav

Riktlinjerna utgår från

- skollagen (2010:800),
- förskolans läroplan (Lpfö 18/25)
- läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) och
- andra relevanta författningar.

Alla huvudmän för utbildning har ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, bestämmelser som har meddelats med stöd av skollagen eller andra befintliga styrdokument gällande utbildningen.³¹

En huvudman som är godkänd att bedriva verksamhet inom skolväsendet är skyldig att löpande säkerställa att kraven på erfarenhet eller insikt samt lämplighet är uppfyllda inom ägar- och ledningskretsen. Huvudmannen behöver också löpande säkerställa att det finns ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten.³²

Skolinspektionens uppdrag

Statens skolinspektion har tillsynsansvar för hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar av fristående verksamhet enligt skollagen.

Ansvar

Utbildningsnämnden ansvarar för beslut om ändringar av styrdokumentet Riktlinjer för godkännande och tillsyn av fristående förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Ansvar för att styrdokumentet är aktuellt är den chef i utbildningsförvaltningen som är ansvarig för Uppsala kommuns handläggning av ansökningar om godkännande som huvudman för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg samt tillsynen av de verksamheter som godkänns.

Dokumenthistorik

Datum	Dokumenthändelse
2017-10-27	Riktlinjer för Uppsala kommuns tillsyn av enskild verksamhet – förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg (UBN-2017-4922) antagna
2025-12-17	Revidering av riktlinjer. Tillägg av riktlinjer för godkännande av huvudmän för fristående verksamheter (UBN-2025-05130).

³¹ 2 kap. 8 § skollagen.

³² 2 kap. 5 och 6b §§ skollagen